

KODEKS ETYCZNY

STOWARZYSZENIA TŁUMACZY POLSKIEGO JĘZYKA MIGOWEGO

Kodeks Etyczny Stowarzyszenia Tłumaczy Polskiego Języka Migowego jest zbiorem zasad dotyczących postępowania tłumacza wobec obu stron tłumaczenia, oraz osób bądź instytucji zatrudniających tłumacza.

Kodeks obejmuje poszczególne **zasady**, ich **założenia** i **przykłady** konkretnych zachowań. Podane przykłady nie wyczerpują puli możliwych sposobów postępowania, a jedynie wskazują czego w praktyce dotyczy podana zasada etyczna. Kodeks obejmuje następujące zasady:

1. Tajemnica zawodowa
2. Profesjonalizm
3. Rozwój zawodowy
4. Bezstronność
5. Szacunek wobec stron tłumaczenia
6. Szacunek wobec innych tłumaczy

Podstawę dla niniejszego Kodeksu stanowi przekonanie o tym, że osoby należące do środowiska głuchych mają niepodważalne prawo do porozumiewania się w pełni i na tych samych zasadach, co osoby słyszące, oraz mają prawo do dokonywania świadomych wyborów na podstawie tłumaczenia najwyższej jakości.

- Przez *tłumaczenie* rozumie się komunikację odbywającą się za pośrednictwem tłumacza, który odbiera komunikat w jednym języku i odpowiednio przekłada go na inny język.
- Przez *tłumacza* rozumie się osobę umożliwiającą wzajemną komunikację obu stronom tłumaczenia, mającą teoretyczną i praktyczną wiedzę z zakresu tłumaczenia i należącą do Stowarzyszenia Tłumaczy Polskiego Języka Migowego.
- Przez *stronę tłumaczenia* rozumie się osoby korzystające z tłumaczenia. Mogą to być osoby głuche, niedosłyszące oraz słyszące.

1. TAJEMNICA ZAWODOWA

- **ZASADA:** tłumacz zobowiązany jest do zachowania tajemnicy zawodowej.
- **ZAŁOŻENIA:** tłumacz, którego zadaniem jest ułatwienie porozumiewania się na płaszczyźnie językowej i kulturowej, wykonuje zawód zaufania publicznego. Zachowanie tajemnicy zawodowej jest niezbędne dla ochrony interesów wszystkich zaangażowanych stron.
- **PRZYKŁADY:**
 1. rozporządzanie danymi, dokumentami i wszelkimi innymi specyficznymi informacjami dotyczącymi obu stron tłumaczenia w sposób, który nie narusza tajemnicy zawodowej;
 2. wyjawianie informacji uzyskanych w związku z wykonywanym tłumaczeniem przełożonym i w kręgu zawodowym tłumaczy z zachowaniem szczególnej dyskrecji i wyłącznie w obliczu konieczności;
 3. ujawnianie informacji, jeżeli wymaga tego prawo (na przykład składanie zeznań w sądzie lub wymagana prawnie konieczność zgłoszenia przypadku krzywdzenia lub groźby samobójstwa).

2. PROFESJONALIZM

- **ZASADA:** tłumacz posiada umiejętności zawodowe, praktyczne oraz specjalistyczną wiedzę translatoryczną, merytoryczną oraz na temat środowiska głuchych, wymagane do wykonywania tłumaczenia.
- **ZAŁOŻENIA:** tłumaczenie jest złożonym procesem, wymagającym od tłumacza określonych umiejętności, wiedzy i postępowania według zasad etyki. Wykonanie tłumaczenia wysokiej jakości wymaga zatem od tłumacza przestrzegania zasad profesjonalizmu.
- **PRZYKŁADY:**
 1. nieprzyjęcie zlecenia, jeśli umiejętności i wiedza tłumacza są niewystarczające do zapewnienia odpowiednio wysokiej jakości tłumaczenia;
 2. rezygnacja z wykonania tłumaczenia bądź wycofanie się z zawodu, jeżeli na jakość tłumaczenia mogą mieć wpływ czynniki fizyczne, psychiczne lub emocjonalne;
 3. zastrzeżenie sobie możliwości odmówienia lub zaniechania współpracy, jeżeli warunki pracy zagrażają bezpieczeństwu, zdrowiu i nie są sprzyjające dla jakości tłumaczenia;
 4. unikanie podejmowania się podwójnych bądź sprzecznych ze sobą ról;
 5. unikanie sytuacji konfliktu wartości, którą mogą wpłynąć na i kolidować z efektywnością wykonywania usługi;
 6. szanowanie podjętych zobowiązań i przerywanie współpracy tylko, jeżeli istnieją ku temu sensowne i wytłumaczalne podstawy;
 7. informowanie zaangażowanych stron z wyprzedzeniem, jeżeli tłumacz spóźni się lub nie będzie miał możliwości wykonania zadania, podjęcie próby znalezienia zastępstwa;
 8. rzetelne przygotowanie się do każdego tłumaczenia;
 9. prezentowanie, w razie potrzeby, dowodów swoich kwalifikacji, takich jak certyfikaty, historia edukacji i doświadczeń zawodowych;
 10. zadbanie o odpowiednie warunki zewnętrzne i komunikacyjne podczas wykonywanego tłumaczenia;
 11. zachowywanie i prezentowanie się w sposób zgodny z ogólnieobowiązującymi normami i przywiązywanie wagi do stroju;
 12. określanie potrzeb klientów i specyfiki sytuacji tłumaczenia – przed i w trakcie wykonywania zadania i dostosowanie się do nich;
 13. dokładne tłumaczenie wypowiedzi poprzez przekazywanie zarówno treści, jak i ducha tego, co jest komunikowane, poprzez używanie języka, który jest najlepiej rozumiany przez klienta, i poprzez dyskretne oraz szybkie korygowanie własnych błędów w trakcie tłumaczenia;
 14. przekazywanie zaangażowanym stronom informacji o wszelkich istniejących, lub postrzeganych tak przez tłumacza, konfliktach interesów;

15. zwracanie się o wsparcie do innych tłumaczy oraz głuchych koleżanek i kolegów, kiedy jest to potrzebne, aby sprostać szczególnym wyzwaniom komunikacyjnym;
16. uzupełnianie swojej wiedzy na temat rozwijającego się i zmieniającego języka oraz tendencji komunikacyjnych występujących zarówno w środowisku tłumaczy, jak i w środowisku osób głuchych;
17. dopasowywanie się do przyjętego w miejscu wykonywania tłumaczenia kodeksu postępowania, przy jednoczesnym poinformowaniu odpowiednich osób, jeżeli stoi on w sprzeczności z niniejszym Kodeksem, i aktywne podejmowanie prób rozwiązania problemu, jeżeli jest to uprawnione i uzasadnione;
18. rezygnacja ze stosowania substancji zmieniających świadomość przed lub w trakcie wykonywania tłumaczenia;
19. pobieranie uczciwych i rozsądnych opłat za wykonywane tłumaczenie, w sposób profesjonalny i rozważny;
20. świadczenie usług pro bono w uzasadnionych sytuacjach.

3. ROZWÓJ ZAWODOWY

- **ZASADA:** tłumacz nieustannie dba o podwyższanie swoich kwalifikacji i umiejętności zawodowych.
- **ZAŁOŻENIA:** nieustanne doskonalenie się tłumacza przez rozwijanie swojej wiedzy zawodowej i umiejętności gwarantuje wysoką jakość tłumaczenia, a także podnosi prestiż grupy zawodowej tłumaczy.
- **PRZYKŁADY:**
 1. pogłębianie wiedzy i doskonalenie umiejętności poprzez podejmowanie studiów wyższych, udział w warsztatach, szkoleniach i konferencjach, samodzielną lekturę, poszukiwanie mentorów, udział w życiu środowiska głuchych;
 2. posiadanie aktualnych informacji na temat przepisów, zasad, regulacji prawnych itp., dotyczących zawodu tłumacza;
 3. doskonalenie umiejętności językowych przez konsultacje z osobami należącymi do środowiska głuchych;
 4. zwracanie się do stron tłumaczenia z prośbą o ocenę wykonanego tłumaczenia;
 5. stosowanie samooceny przed, w trakcie i po tłumaczeniu.

4. BEZSTRONNOŚĆ

- **ZASADA:** tłumacz pozostaje bezstronny wobec przekazywanych treści oraz pozostałych uczestników tłumaczenia.
- **ZAŁOŻENIA:** tłumacz, jako jedyny uczestnik tłumaczenia, który zna oba środowiska i oba języki tłumaczenia, posiada pewną przewagę nad pozostałymi uczestnikami tłumaczenia. Komunikacja skuteczna i wysokiej jakości jest możliwa tylko przy zachowaniu przez tłumacza bezstronności, bez wykorzystywania istniejącej przewagi.
- **PRZYKŁADY:**
 1. powstrzymanie się od celowego modyfikowania znaczenia tłumaczonych treści pod wpływem własnych przekonań;
 2. unikanie wygłaszania swoich opinii i sądów na tematy związane z sytuacją tłumaczenia;
 3. unikanie emocjonalnego angażowania się w sprawy stron tłumaczenia;
 4. kierowanie przebiegiem komunikacji w sposób zapewniający równą realizację celów komunikacyjnych obu stronom tłumaczenia;
 5. unikanie skupiania na sobie uwagi na rzecz jak najbardziej naturalnej komunikacji obu stron tłumaczenia
 6. powstrzymanie się od dawania rad i dzielenia własnymi opiniami z pozostałymi uczestnikami tłumaczenia.

5. SZACUNEK WOBEC STRON TŁUMACZENIA

- **ZASADA:** tłumacz okazuje szacunek obu stronom tłumaczenia.
- **ZAŁOŻENIA:** obie strony tłumaczenia są centralnymi uczestnikami w procesie komunikacji. Skuteczność ich komunikacji jest zależna od uznania przez tłumacza ich celów komunikacyjnych i postaw.
- **PRZYKŁADY:**
 1. tłumaczenie niezależnie od narodowości, płci, wyznania, rasy, koloru skóry, niepełnosprawności, orientacji seksualnej (oraz jakichkolwiek innych cech) stron tłumaczenia;
 2. szanowanie wyboru konkretnego tłumacza dokonanego przez którąś ze stron tłumaczenia bądź osobę czy instytucję zatrudniającą tłumacza;
 3. szanowanie preferencji co do sposobu tłumaczenia.

6. SZACUNEK WOBEC INNYCH TŁUMACZY

- **ZASADA:** tłumacz okazuje szacunek innym tłumaczom.
- **ZAŁOŻENIA:** wobec stałego zapotrzebowania środowiska głuchych na skuteczną komunikację istnieje konieczność rozwijania środowiska tłumaczy. Sprawne funkcjonowanie środowiska tłumaczy jest możliwe wyłącznie dzięki wzajemnemu szacunkowi i współpracy. Wzajemne relacje tłumaczy wpływają także na wizerunek grupy zawodowej tłumaczy.
- **PRZYKŁADY:**
 1. w sytuacji współpracy dzielenie się informacjami na temat konkretnego tłumaczenia;
 2. dostarczanie wsparcia przed, w trakcie i po tłumaczeniu, jeżeli jest się o to proszonym;
 3. wspieranie i zachęcanie do rozwoju poprzez pełnienie roli mentora wobec innych tłumaczy;
 4. w przypadku naruszenia zasad profesjonalizmu przez innego tłumacza zwrócenie mu uwagi w rozmowie koleżeńskiej; jeżeli podjęte działania nie odniosą zamierzonego skutku, bądź gdy naruszenie przez tłumacza zasad jest szkodliwe dla stron tłumaczenia, poinformowanie osób bądź instytucji zatrudniających tłumacza i stowarzyszenia do którego dany tłumacz należy.

Oprócz przestrzegania zasad wymienionych w poszczególnych punktach niniejszego Kodeksu, obowiązkiem każdego tłumacza jest krytyczne myślenie, korzystanie z wcześniejszych doświadczeń zawodowych, kierowanie się zdrowym rozsądkiem i postępowanie zgodne z ogólnoprzyjętymi zasadami moralnymi.

Kodeks jest dokumentem, który może podlegać zmianom w czasie. Od tłumaczy zrzeszonych w Stowarzyszeniu oczekuje się, że w razie potrzeby będą podejmować dyskusję nad obowiązującymi zasadami Kodeksu.